

I. DEMİR-ÇELİK DÜNYADA DURUM

I.1. Dünya Üretimi

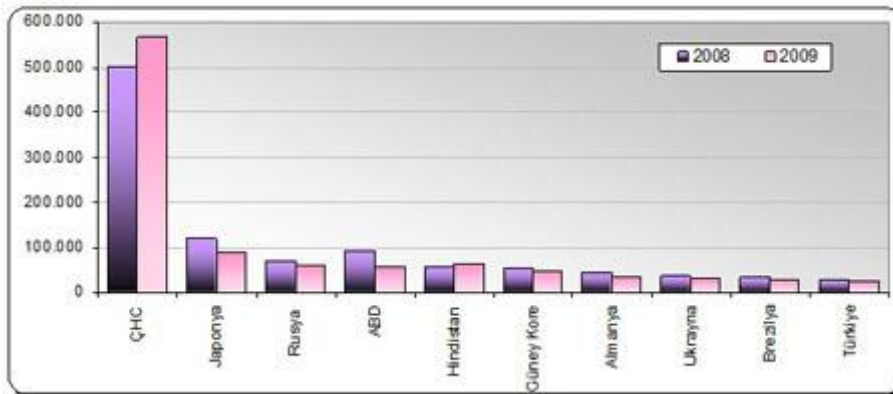
Dünya ham çelik üretimi 2009 yılında 1,2 milyar ton olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre %7,9 oranında düşüş kaydetmiştir. Küresel kriz ile birlikte, 2009 yılında talep, üretim ve ihracat gerilemiş iken, 2010 yılından itibaren toplam üretim, talep ve ihracatta toparlanma olmuştur. Diğer taraftan 2010-2023 yılları arasında tüketimin yıllık ortalama %3 oranında artması beklenmektedir. Bu durumda 2023 yılında ham çelik üretiminin 1,83 milyar ton olması öngörülmektedir.

Tablo 1. Dünya Ham Çelik Üretimi (Milyon Ton)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	% Değişim
AB(27)	202,5	195,5	206,9	209,7	197,9	138,7	-29,9
AB(15)	169,0	165,1	173,2	175,2	167,6	117,3	-30,0
Diğer Avrupa	23,9	24,9	28,2	30,6	31,7	29,1	-6,6
Türkiye	20,4	20,9	23,3	25,7	26,8	25,3	-5,6
BDT	113,3	113,2	119,9	124,1	114,3	97,6	-14,6
Kuzey Amerika	134,0	127,6	131,7	132,6	124,4	82,4	-33,8
ABD	99,6	94,8	98,5	98,1	91,3	58,1	-36,4
Güney Amerika	45,8	45,3	45,2	48,2	47,3	38,0	-19,7
Afrika	16,7	17,9	18,6	18,6	17,0	15,2	-10,6
Orta Doğu	14,2	15,2	15,3	16,4	16,6	17,6	6,0
Asya	512,5	595,5	672,2	756,8	771,0	799,1	3,6
ÇHC	282,9	353,2	419,1	489,2	500,3	567,8	13,5
Japonya	112,7	112,4	116,2	120,2	118,7	87,5	-26,3
Avustralya/Yeni Zellanda	8,3	8,6	8,6	8,7	8,4	6,0	-28,6
DÜNYA	1.071,5	1.144,0	1.247,1	1.346,1	1.329,0	1.224,0	-7,9

Kaynak: SSY, 2010

Grafik 1. Çelik Üretimindeki Başlıca Ülkeler (bin ton)

Kaynak: World Steel Association

2009 yılının en büyük çelik üreticisi ülkeleri Çin, Japonya ve Rusya olarak sıralanmaktadır. Türkiye 2009 yılında 25,3 milyon tonluk üretimi ile dünya ham çelik üretiminde 10. sırada bulunmaktadır. 2009 yılı itibariyle 1,2 milyar ton olarak gerçekleşen dünya ham çelik üretiminin 2015 yılına kadar %37 oranında artışla 1,6 milyar tona yükselmesi ve bu artışın özellikle Çin'den kaynaklanması beklenmektedir. 2015 yılında diğer büyük çelik üreticisi bölgelerin 171 milyon ton ile AB, 115 milyon ton ile BDT ve 108 milyon ton ile Hindistan olması tahmin edilmektedir.

Dünyanın en fazla ham çelik üreten firmaları sıralamasında, Rus üreticiler Avrupa dışında değerlendirildiğinde, 2009 yılında Avrupa'nın en büyük beşinci çelik üreticisi Erdemir'dir. Rus üreticiler Avrupa içerisinde değerlendirildiğinde ise, Avrupa'nın en büyük dokuzuncu üreticisi Erdemir olup, bahse konu firmamızın sektördeki önemli konumunu vurgulamak yerinde olacaktır. Erdemir 6,5 milyon tonluk üretimiyle, dünya başlıca çelik üreticileri arasında ise 30. sırada yer almaktadır.

Tablo 2. 2009 Yılı Başlıca Dünya Çelik Üreticileri

Rank	Firma Adı	Milyon ton
1	ArcelorMittal	77.5
2	Baosteel	31.3
3	POSCO	31.1
4	Nippon Steel (1)	26.5
5	JFE	25.8
6	Jiangsu Shagang (2)	20.5
7	Tata Steel (3)	20.5
8	Ansteel	20.1
9	Severstal	16.7
10	Evraz	15.3

Kaynak: World Steel Association

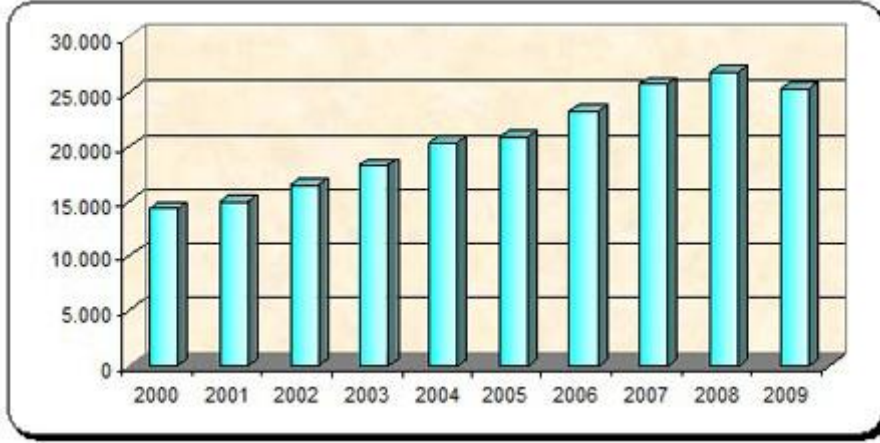
(1) Usiminas'ın üretim payını içermemektedir. (1.6 milyon ton)

(2) Yonglian (4.4 milyon ton) ve Xixing (1.4 milyon ton) içermemektedir.

(3) Corus ve Natsteel içermektedir.

Türkiye'nin yıllar itibariyle ham çelik üretiminde artış trendi dikkat çekmektedir. Diğer taraftan küresel kriz ile birlikte, 2009 yılında talep, üretim ve ihracat gerilemiştir; fakat 2010 yılından itibaren toplam üretim, talep ve ihracatın yeniden büyümeye başladığı gözlenmiştir.

Grafik 2. Türkiye'nin Son 10 Yıllık Dönemde Ham Çelik Üretimi (bin ton)

Kaynak: World Steel Association

I.2. Dünya Tüketimi

2009 yılında dünya çelik tüketiminde Asya (Çin 542,3 milyon ton) ve AB-27 (118,6 milyon ton) dikkat çekmektedir. 2009 yılı itibariyle Türkiye'nin nihai çelik tüketimi 18,0 milyon ton'dur ve bir önceki yıla göre yaklaşık %9,4 oranında düşüş kaydetmiştir.

Tablo 3. Görünür Çelik Kullanımı, (Nihai Çelik), milyon ton

Bölgeler	Görünür Çelik Kullanımı		
	2007	2008	2009
Avrupa Birliği (27)	200,1	182,3	118,6
Diğer Avrupa	30,2	27,3	23,8
BDT	56,6	49,9	35,9
Kuzey Amerika	146,3	134,5	84,8
Güney Amerika	39,0	41,5	31,5
Afrika	22,8	26,7	28,6
Orta Doğu	41,5	45,4	40,0
Asya	680,7	692,4	757,7
Okyanusya	8,2	8,3	5,9
DÜNYA	1.225,7	1.208,5	1.127,3

Kaynak: SSY, 2010

Tablo 4. Görünür Çelik Kullanımı Tahmini (Nihai Çelik)

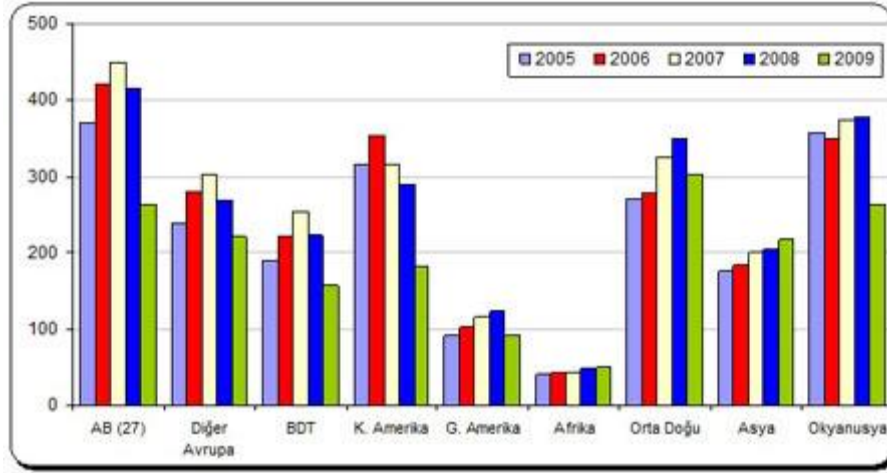
BÖLGELER	GÖRÜNÜR ÇELİK KULLANIMI, Milyon ton		BÜYÜME ORANI %	
	2010 (t)	2011 (t)	2010 (t)	2011 (t)
AB (27)	139,4	147,4	18,9%	5,7%

Diğer Avrupa	28,7	31,4	20,1%	9,5%
BDT	45,3	50,3	26,5%	11,1%
NAFTA	108,5	118,0	31,3%	8,7%
Merkezi ve Güney Amerika	43,6	47,6	28,2%	9,1%
Afrika	28,0	30,0	5,1%	7,1%
Orta Doğu	45,6	47,6	7,9%	4,4%
Asya&Okyanusya	833,1	867,4	9,2%	4,1%
DÜNYA	1.272,2	1.339,7	13,1%	5,3%
Gelişmiş Ekonomiler	358,8	375,3	23,2%	4,6%
Gelişme Yolundaki Ekonomiler	913,4	964,4	9,5%	5,6%
Çin	578,7	599,0	6,7%	3,5%
Çin Hariç Dünya	693,5	740,7	19,0%	6,8%

Kaynak: World Steel Association, Short Range Outlook, 2010

Görünür çelik kullanımının 2010 yılı itibariyle %13,1 artışla 1.272 milyon ton, 2011 yılı itibariyle de %5,3 artışla 1.340 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Çin'in nihai çelik kullanımının ise 2010 itibariyle 579 milyon ton, 2011 yılında da 599 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

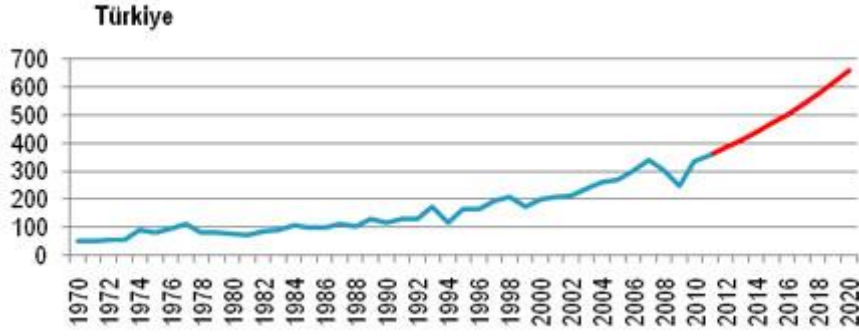
Grafik 3. Kişi Başına Düşen Görünür Ham Çelik Kullanımı (Kg)

Kaynak: SSY, 2010

2009 yılında Katar, BAE, Güney Kore, Singapur, Tayvan ve Çin dünya genelinde kişi başına düşen çelik kullanımında önde gelen ülkelerdir. 2009 yılı itibariyle Türkiye'nin kişi başına düşen çelik kullanımı 249,7 kg olup, bir önceki yıla göre %18 oranında düşüş kaydedilmiştir. 2009 yılında çelik kullanımında dünya ortalaması 193,3 kg/kişi olup, Türkiye'nin kişi başına kullanımı bu ortalamanın üzerinde ve Avrupa Birliği (27) ortalamasına (263,2 kg) yakındır. **Türkiye'nin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşması için kişi başına ham çelik tüketiminin 600 kg'a ulaşması gerekmektedir.**

Grafik 4. Türkiye'nin Kişi Başına Ham Çelik Tüketim Projeksiyonu

Kaynak: Dünya ve Türkiye’de Demir Çelik Sektörünün Değerlendirilmesi, Ekim 2010

I.3. Dünya Çelik Ticareti

2009 yılında demir ve çelik (GTİP:72) açısından Çin, Almanya, Kore Cumhuriyeti; demir veya çelikten eşya (GTİP:73) açısından ise ABD, Almanya ve Fransa başlıca ithalatçı ülkeler olmuştur.

2009 yılı dünya ithalatında Türkiye 72. fasılda 7. sırada yer almıştır. Toplam dünya ithalatından bu fasılda Türkiye’nin aldığı pay 2009 yılı itibariyle %4’dür.

2009 yılında demir ve çelik (GTİP:72) açısından Japonya, Almanya, Kore Cumhuriyeti ve demir veya çelikten eşya (GTİP:73) açısından ise Çin, Almanya ve İtalya başlıca ihracatçı ülkeler olmuştur.

2009 yılı dünya ihracatında Türkiye 72. fasılda 13. sırada yer almıştır. Toplam dünya ihracatından bu fasılda Türkiye’nin aldığı pay 2009 yılı itibariyle %2,8’dir.

Tablo 5. Başlıca Çelik İhracatçı ve İthalatçıları (2009 Yılı, Bin Dolar Bazında)

2009 Yılı Başlıca İthalatçılar GTİP: 72		2009 Yılı Başlıca İhracatçılar GTİP:72	
Çin	27.816.484	Japonya	28.439.634
Almanya	21.446.816	Almanya	23.279.644
Kore Cumhuriyeti	18.442.618	Kore Cumhuriyeti	15.463.947
İtalya	13.058.568	ABD	15.399.594
ABD	13.052.702	Rusya Federasyonu	14.724.663
Fransa	11.406.940	Belçika	14.556.440
TÜRKİYE	11.340.993	Çin	13.481.835
Belçika	9.442.104	Fransa	13.079.832
Hollanda	9.407.153	Hollanda	11.179.907
Hindistan	8.462.675	Ukrayna	9.311.369
Diğerleri	140.838.371	Diğerleri	114.107.551
TOPLAM	284.715.424	TOPLAM	273.024.416
<i>Kaynak: Trademap Verileri</i>		<i>Kaynak: Trademap Verileri</i>	

2009 Yılı Başlıca İthalatçılar GTİP: 73		2009 Yılı Başlıca İhracatçılar GTİP:73	
ABD	25.569.372	Çin	33.781.144
Almanya	17.981.908	Almanya	28.304.016
Fransa	9.706.551	İtalya	17.642.628
Çin	8.920.663	ABD	13.797.469
Kanada	7.328.304	Japonya	10.524.204
Hollanda	6.830.941	Fransa	9.519.684
İngiltere	6.588.334	Kore Cumhuriyeti	8.022.113
Kore Cumhuriyeti	6.109.855	Hollanda	6.480.614
Belçika	5.347.520	İngiltere	5.709.821
Meksika	5.282.210	Belçika	5.391.108
Diğerleri	135.570.502	Diğerleri	86.491.551
TOPLAM	235.236.160	TOPLAM	225.664.352
<i>Kaynak: Trademap Verileri</i>		<i>Kaynak: Trademap Verileri</i>	

ALÜMİNYUM SEKTÖRÜ

II. ALÜMİNYUMUN DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE DURUMU

II.1. Dünya Üretimi

Birincil alüminyum üretiminde 2010 yılı itibariyle Kanada ve ABD ile temsil edilen Kuzey Amerika ile Doğu ve Orta Avrupa ön plana çıkmıştır.

Tablo 6. Birincil Alüminyum Üretimi (Bin Ton)

	Afrika	K. Amerika	G. Amerika	Asya	Batı Avrupa	Doğu ve Orta Avrupa	Okyanusya	GAC/ Körfez Bölgesi	TOPLAM
2005	1.753	5.382	2.391	3.139	4.352	4.194	2.252		23.463
2006	1.864	5.333	2.493	3.493	4.182	4.230	2.274		23.869
2007	1.815	5.642	2.558	3.717	4.305	4.460	2.315		24.812
2008	1.715	5.783	2.660	3.923	4.618	4.658	2.297		25.654
2009	1.681	4.759	2.508	4.400	3.722	4.117	2.211		23.398
2010	1.742	4.689	2.305	2.500	3.800	4.253	2.277	2.722	24.288

Kaynak: International Aluminium Institute

II.2. Dünya Ticareti

Tablo 7. Dünya Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya İthalatçıları (Bin \$)

	İthalatçılar	2006	2007	2008	2009
1	ABD	19.418.646	18.577.936	17.999.352	12.003.361

2	Almanya	14.410.035	16.700.286	16.708.481	11.781.297
3	Çin	6.193.593	6.745.159	6.834.935	8.540.303
4	Fransa	6.538.790	7.608.799	7.511.944	5.283.242
5	Japonya	9.507.836	10.054.943	10.614.046	4.998.785
6	İngiltere	4.397.338	5.310.432	5.131.013	3.897.064
7	İtalya	6.203.033	7.666.439	6.686.800	3.664.241
8	Güney Kore	4.877.233	5.293.037	5.443.375	3.439.604
9	Hollanda	4.594.993	5.418.620	4.972.862	3.236.916
10	Meksika	3.885.447	4.239.447	4.186.459	2.901.032
19	Türkiye	1.797.133	2.353.479	2.543.704	1.602.427
	DÜNYA	137.754.688	157.836.080	159.374.912	109.527.984

Kaynak: Trademap Verileri

Tablo 8. Dünya Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya İhracatçıları (Bin \$)

	İhracatçılar	2006	2007	2008	2009
1	Almanya	14.582.724	17.114.098	17.498.652	12.831.361
2	Çin	9.277.266	11.575.029	14.224.671	9.498.521
3	ABD	10.100.968	11.097.154	11.942.021	8.362.993
4	Kanada	10.746.441	11.397.446	11.029.168	6.614.313
5	Rusya Fed.	7.034.198	8.147.323	8.653.406	5.791.207
6	İtalya	5.842.265	6.846.268	6.748.357	4.715.206
7	Fransa	5.340.677	6.002.284	6.040.377	4.321.397
8	Norveç	5.271.919	6.239.544	6.101.107	3.548.793
9	Avustralya	4.791.819	5.239.599	5.221.420	3.465.455
10	Hollanda	4.414.675	5.116.478	5.031.343	3.306.284
23	TÜRKİYE	1.233.803	1.619.640	1.776.620	1.399.157
	DÜNYA	136.190.544	157.804.000	164.068.624	111.152.208

Kaynak: Trademap Verileri

Dünya genelinde başlıca alüminyum ithalatçıları arasında ABD, Almanya ve Çin ilk üç ülke olarak sıralanmakta olup, Türkiye 19. sıradaki ithalatçı konumundadır. Dünya ithalatında Türkiye'nin payı %1,4'tür.

Başlıca alüminyum ihracatçıları arasında ise ilk üçteki ülkeler yine aynı olup, sıralama Almanya, Çin ve ABD şeklindedir. Türkiye ise 23. sıradaki ihracatçı konumundadır. Dünya ihracatında Türkiye'nin payı %1,3'tür.

II.3. Türkiye'nin Üretimi

Tablo 9. Alüminyum Üretimi (Ton)

ÜRETİM	2004	2005	2006	2007	2008	2009	%08-09 değişim
Birincil Alüminyum	64.002	60.000	60.000	60.000	60.000	35.000	-41,7

İkincil Alüminyum	63.000	65.000	70.000	80.000	94.000	120.000	27,7
Ekstrüzyon	170.000	190.000	215.000	235.000	265.000	230.000	-13,2
Yassı ürünler(levha- rulo)	117.057	130.820	125.314	146.281	140.584	135.230	-3,8
Folyo	30.298	33.061	35.059	39.504	43.173	50.721	17,5
İletken	33.232	30.000	33.000	35.000	33.150	50.000	50,8
Diğer	35.000	52.750	56.500	59.800	63.322	55.000	-13,1

Kaynak: TALSAD

II.4. Türkiye'nin Tüketimi

Tablo 10. Alüminyum Tüketimi (Ton)

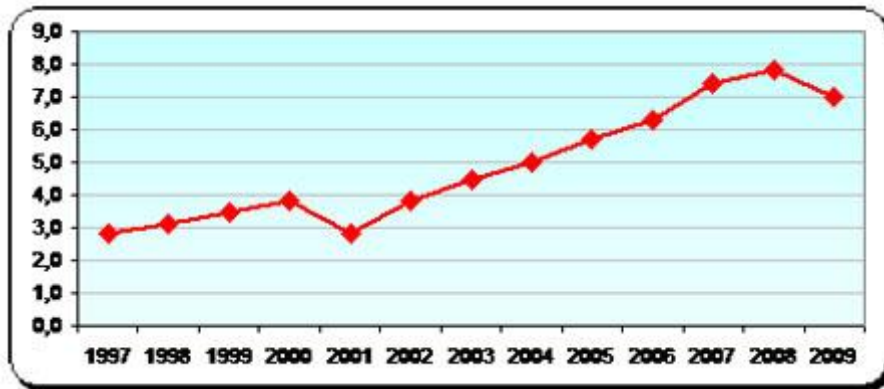
TÜKETİM	2004	2005	2006	2007	2008	2009	%08- 09 değişim
Birincil Alüminyum	382.873	426.292	490.771	571.507	597.513	569.534	-4,7
İkincil Alüminyum	64.380	69.409	67.859	88.790	94.650	122.500	29,4
Ekstrüzyon	108.576	106.560	112.597	118.565	143.433	114.077	-20,5
Yassı ürünler(levha- rulo)	106.459	122.329	122.194	138.998	133.793	105.323	-21,3
Folyo	30.567	33.200	34.521	41.250	38.898	32.807	-15,7
İletken	22.629	27.003	35.444	34.170	41.370	45.364	9,7
Diğer	12.783	23.811	22.373	17.475	20.100	-799	-104,0

Kaynak: TALSAD

Alüminyum tüketiminde birincil, yani işlenmemiş alüminyum ilk sırayı almakta, onu hurdadan elde edilen ikincil alüminyum ve alüminyum boru, çubuk ve profillerden vs. oluşan ekstrüzyon ürünleri tüketimi takip etmektedir.

Alüminyum üretiminde alüminyum boru, çubuk ve profillerden vs. oluşan ekstrüzyon ürünleri, alüminyum sac, levha şerit gibi yassı ürünler ve hurdadan elde edilen ikincil alüminyum ürünleri, üretimdeki başlıca ürünlerdir.

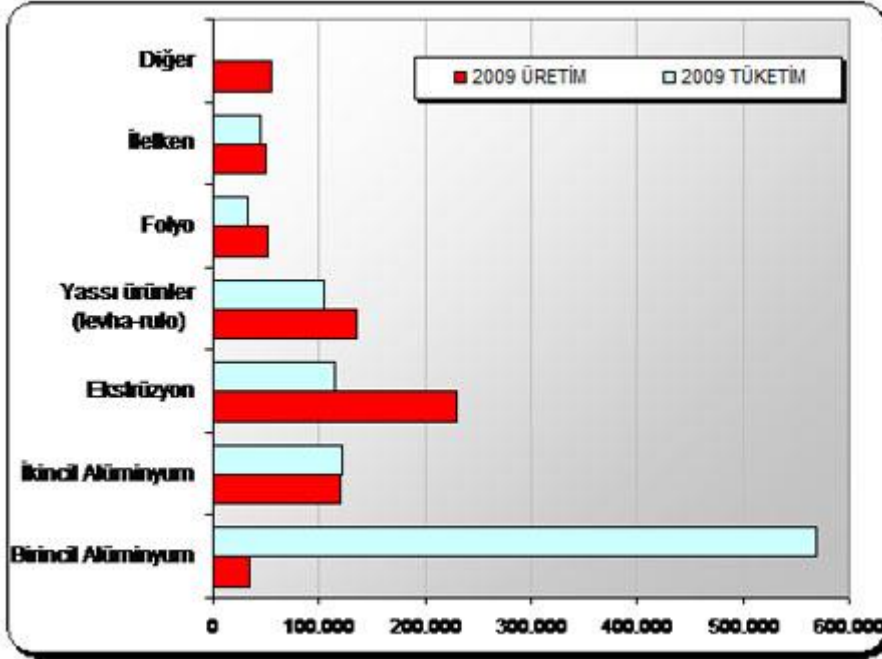
Grafik 5.Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Kişi Başına Alüminyum Tüketimi (kg)

Kaynak: TALSAD

Kişi başına alüminyum tüketimi yıllar içinde artış kaydetmiş ve 2006 yılı için 6,3 kg., 2007 yılı için 7,4 kg., 2008 yılı için 7,8 kg., 2009 yılı için ise 7 kg. olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6. Türkiye'nin 2009 Yılı Alüminyum Üretim-Tüketim Durumu (Ton)

Kaynak: TALSAD

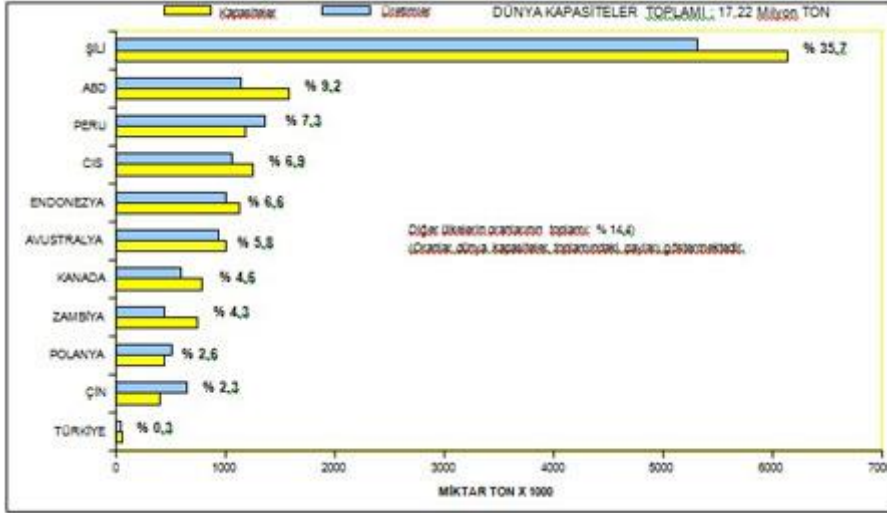
BAKIR SEKTÖRÜ

III. BAKIRIN DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE DURUMU

III.1. Dünya Üretimi

Dünyanın zengin bakır madenleri başta Güney Amerika (Şili ve Peru) olmak üzere Kuzey Amerika (ABD ve Kanada), Asya (BDT, İran, Afganistan), Avustralya (Endonezya) ve Afrika'da (Zambiya) bulunmaktadır. Toplam 17,22 milyon tonluk dünya maden tesisleri kapasitesinin %35,7'sine sahip olan Şili dünya bakır ihtiyacının üçte birinden fazlasını karşılamaktadır ve bu tesislerin önemli bir kısmı tamamen veya kısmen uluslararası büyük kuruluşlar tarafından yönetilmektedir.

Grafik 7. Dünya Bakır Madenleri Kapasite ve Üretimleri (2006)

Kaynak: Demir Çelik ve

Demir Dışı Metaller Sanayi Strateji Belgesi ve Eylem Planı Taslağı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Dünya izabe ve rafineri tesisleri sıralamasında, maden tesislerinden farklı bir yapılanma mevcuttur. Hiç bir bakır madeni olmayan Japonya dünya izabe tesisleri kapasite sıralamasında birinci, rafineriler sıralamasında ise beşinci sıradadır ve bakır konsantre ihtiyacının tamamını ithal etmektedir. İzabe tesisleri sıralamasında ikinci ve üçüncü sırada Şili ve Çin yer alırken, rafineri sıralamasında Şili birinci, Çin ikinci sırayı almakta, Japonya ise beşinci sıraya inmektedir.

Dolayısıyla; entegrasyon ve pazar etkinliği açısından, dünya bakır “hammadde/ara ürünler sektörü” sıralamasında ön sıralarda yer alan ülkeler, sadece doğal bakır maden kaynaklarına sahip olan ülkeler değil, daha önemlisi, Japonya ve Almanya gibi teknolojik kalkınmışlık düzeyi yüksek olan ülkelerdir.

Dünya bakır sektöründeki artış trendinin yansıtılması bakımından dünya Maden, İzabe ve Rafinasyon kapasitelerindeki artışlar son altı yılı kapsayacak şekilde Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11. Dünya Bakır Sektörü Kapasiteler (1000 ton)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Madenler	15.671,5	16.623,0	17.032,3	17.391,8	18.623,3	19.853,8
İzabe Tesisleri	15.671,5	14.876,2	15.224,7	15.495,7	16.226,7	16.971,7
Rafineriler (S X E C Dahil)	18.369,0	18.632,5	19.269,0	19.698,5	20.907,0	22.266,5

Kaynak: IWCC, Survey of Capacities, March 2008),
Demir Çelik ve Demir Dışı Metaller Sanayi Strateji Belgesi ve Eylem Planı Taslağı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Netice itibarıyla; dünya bakır piyasalarında söz sahibi olan ülkelerin

- Entegre tesislere,

- Güçlü sermaye yapısına,
- İleri teknolojiye sahip,
- Hızlı ve isabetli yatırım kararları alabilen,
- Risk yönetim kabiliyeti yüksek ve
- Düşük maliyetli ve esnek üretim yapabilen kuruluşların yer aldığı ülkeler olduğu ifade edilebilir.

III.2.Dünya Ticareti

Tablo 12. Dünya Bakır ve Bakırdan Eşya İthalatçıları (Bin \$)

	İthalatçılar	2006	2007	2008	2009
1	Çin	17.186.658	27.167.348	26.051.360	29.513.124
2	Almanya	12.705.381	13.856.969	13.452.106	8.123.705
3	ABD	14.396.823	13.242.155	11.832.500	6.406.773
4	İtalya	9.400.912	9.909.713	8.976.293	4.896.761
5	Gün.Kore	5.708.155	6.658.804	6.288.871	4.465.852
6	Tayvan	6.187.237	6.536.254	6.385.084	3.722.496
7	Fransa	6.394.084	6.698.688	6.527.660	3.182.932
8	Belçika	3.991.577	4.120.893	4.133.664	3.012.722
9	Hong Kong	2.998.938	3.347.907	3.084.811	2.400.246
10	Tayland	2.917.911	3.208.746	3.514.325	2.089.528
11	Türkiye	2.469.276	3.152.313	3.275.972	1.985.368
	DÜNYA	129.906.936	150.399.520	149.459.008	102.963.560

Kaynak: Trademap Verileri

Tablo 13. Dünya Bakır ve Bakırda Eşya İhracatçıları (Bin \$)

	İhracatçılar	2006	2007	2008	2009
1	Şili	21.482.972	24.938.928	23.858.452	19.126.672
2	Almanya	12.532.914	14.361.795	14.685.645	9.401.634
3	Japonya	6.430.318	7.983.253	8.160.035	6.455.366
4	ABD	6.597.591	7.218.936	7.214.629	5.053.938
5	Çin	5.831.603	5.285.116	5.605.875	3.574.551
6	Rusya Fed.	4.434.484	4.658.581	4.117.013	3.557.625
7	G. Kore	4.016.601	4.253.004	4.149.155	3.047.652
8	Zambiya	2.613.420	3.286.622	3.278.667	2.914.028
9	İtalya	3.740.122	4.639.819	4.432.233	2.899.117
10	Belçika	3.713.242	4.104.551	4.314.493	2.879.526
35	TÜRKİYE	815.296	880.253	1.157.409	596.978
	DÜNYA	135.469.104	151.048.352	149.551.616	104.851.272

Kaynak: Trademap Verileri

Dünya başlıca bakır ithalatçıları arasında Çin, Almanya ve ABD ilk üç ülke olarak sıralanmakta olup, Türkiye 11. sıradaki ithalatçı konumundadır. Dünya ithalatında Türkiye'nin payı %1,9'dur.

Dünya başlıca bakır ihracatçıları arasında ilk üçteki ülkeler Şili, Almanya ve Japonya şeklindedir. Türkiye ise 35. sıradaki ihracatçı konumundadır. Dünya ihracatında Türkiye'nin payı % 0,6'dır.

III.3. Türkiye'nin Üretimi

Ülkemiz bakır sektöründe, alüminyum sektöründe de olduğu gibi, ciddi bir entegrasyon sorunu mevcuttur. Türkiye'nin hali hazırdaki bakır madenlerinde metalik bakır içeriği olarak yaklaşık 100 bin tonun üzerinde bir üretim potansiyeli olmasına rağmen, Samsun'da sadece tek bir izabe tesisi bulunmaktadır. Söz konusu bu tesisin kapasitesi 2007 yılında gerçekleştirilen ilave yatırım neticesinde 42 bin tona yükseltilmiştir. Diğer taraftan; mevcut 133 bin ton toplam rafinasyon kapasitesine karşın, toplam 500 bin tonu aşan bir bakır işleme kapasitesi mevcuttur. Ülkemizin bakır tüketimi ise 400 bin tona yaklaşmaktadır (**Kişi başına tüketim 5,5 kg civarındadır**). Bu nedenle sektör önemli ölçüde ithalata dayalı olarak faaliyetini sürdürmektedir. Dolayısıyla, ülkemiz bakır sektörü dünya piyasalarındaki gelişmelere aşırı derecede bağımlı durumdadır.

Bakır madenleri: Türkiye'nin bakır madenleri Karadeniz Bölgesi'nde Rize (Çayeli), Artvin (Murgul, Cerattepe), Kastamonu (Küre)'da, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Siirt (Madenköy) ve Elazığ (Maden) yörelerinde bulunmaktadır. Çanakkale (Yenice) ve Ordu (Zamanti) yörelerinde kompleks bakır cevherleri bulunmakta ve kısmen işletilmektedir. Bu madenlerin hemen hemen hepsinde konsantre bakır üretilmekte, Rize Çayeli madeninde üretilen konsantrenin tamamı ihraç edilmektedir.

Tablo 14. Türkiye'nin Bakır Madenleri Üretimi

		2005			2006			2007		
Maden	Yeri	Konsantr e ton	Bakır %	Bakır ton	Konsantr e ton	Bakır %	Bakır ton	Konsantr e ton	Bakır %	Bakır ton
Çayeli	Rize	116.054	23	26.472	126.120	24	29.575	150.000	24	36.000
Küre	Kastamonu	69.000	18	12.717	88.800	18	15.984	98.000	18	17.640
Maden	Elazığ	12.000	21	2.520	-	-	-	-	-	-
Zamanti-Kabadüz	Ordu	5.200	28	1.456	-	-	-	-	-	-
Gesom-Yenice	Çanakkale	2.227	27	601	3.500	27	945	3.500	27	945
Murgul	Artvin	4.000	22	880	-	-	-	20000	24	4800
Maden	Siirt							85000	24	20400

köy										
Toplam	208.481		44.646	218.420		46.504	218.420			79.785

*Kaynak: SARKUYSAN A.Ş., Sektör Çalışması,
Demir Çelik ve Demir Dışı Metaller Sanayi Strateji Belgesi ve Eylem Planı Taslağı, Sanayi ve
Ticaret Bakanlığı*

Türkiye'nin görünür bakır rezervi, en son 1996 yılında yapıldığı bilinen tespitlere göre, metal içeriği olarak 1,6 milyon ton civarındadır. Ülkemiz bakır talebindeki artış ve hammadde temininin stratejik önemi nedeniyle ülkemizde düşük tenörlü sayılabilecek bakır cevherlerinin işlenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, ülkemizin daha önce arama yapılmayan yörelerinde yeni bakır yataklarının bulunma olasılığı söz konusudur

IV. SEKTÖRÜN BAŞLICA SORUNLARI

Demir çelik sektöründe yaşanan sıkıntılar ülkeden ülkeye ve zaman içerisinde büyük farklılıklar arz etmekle birlikte, birçok ülke için genelde ortaktır. Bu sıkıntılar; fazla kapasite, yetersiz iç ve dış talep ile teknolojik modernizasyon ihtiyacıdır. Bu sorunlar bazı ülkelerde 1970'lerden sonra hissedilmeye başlanmış, bazılarında ise yenidir.

Yassı demir çelik ürünlerindeki üretim yetersizliği ve uzun ürünlerdeki talep azlığından kaynaklanan yapısal bozukluğun düzeltilmesi ve AB'ye uyum sürecinin tamamlanmasıyla demir çelik sektörünün önünün açılması sektörün en önemli beklentisidir.

Demir çelik sektörünün girdilerini oluşturan hurda ve cevherde büyük oranda ithalata bağımlı olunması, sektörün dış etkenlere karşı son derece hassas olmasını gündeme getirmektedir. Sektörde girdi tedarikinin en uygun şart ve fiyatlarla engelsiz erişimle sağlanması önemlidir. Demir çelik sektörünün ara malı ithalatında ilk sırayı hurda, döküntüleri, taşkömürü, demir cevheri almaktadır. Ülkemiz hurdada 1. sıradaki ithalatçı konumundadır. Kısa ve orta vadede alımda güç birliği ve yaratılan sinerjinin değerlendirilmesi; orta ve uzun vadede de iç kaynağın arttırılması, geliştirilmesi önem arz etmektedir. Türkiye demirde %65; hurda da %75 oranında dışa bağımlıdır. Türk demir çelik sektöründe ürünler homojendir, çok sayıda üretici vardır, hurda maliyeti yüksektir ve hurda alımı konusunda dışa bağımlılık vardır. Hurda alımında kurulacak ortak alım şirketlerinin girdi maliyetlerinin düşürülmesine, fiyat istikrarının sağlanmasına, ithal hurdanın kalite ve standardının geliştirilmesine ve eksik tonajlarla ilgili sorunların aşılmasına katkıda bulunacaktır.

Ayrıca Türkiye'de hurdanın az olmasının diğer bir nedeni yapıların yıkılana kadar kullanılması, bu yüzden daha az hurda çıkmasıdır. Her türlü emtianın tekrar tekrar tamir edilmesi, hurdaya çıkarılmaması, onun yerine ürünü yenilemenin daha rantabil olduğu konusunda tüketicinin bilinçlendirilmesinin önemli olduğu unutulmamalıdır.

Türkiye demir çelik sektörünün en önemli konularının başında, uluslararası piyasalarda istikrarlı biçimde ayakta kalabilmek gelmektedir. Büyük ölçüde ihracata yönelik üretim yapan sektör, uluslararası piyasaların hareketlerine çok duyarlıdır. Son derece keskin bir rekabetin yaşandığı global piyasalarda ayakta kalabilmek için, girdi maliyetlerini düşürmesi ve teknolojisini yenilemesi gerekmektedir. Enerji demir çelik üretiminin en temel girdilerindedir. Çelik üretiminin başlıca girdi kalemleri olan hurda, demir cevheri ve kömür üretiminin ülkemizde yetersiz olması sektörün başlıca dezavantajı gözükmektedir.

Diğer taraftan demir çelik satış fiyatlarının sürekli değişmesi, uzun vadeli ihracat bağlantılarını zora sokmaktadır. Fiyatların çok yüksek seyretmesi nedeniyle ihracat taahhütleri yerine getirilememektedir. Verilen siparişlerin karşılanmasında da bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Fiyat ve teslimatta sanayicinin uzun vadede önünü görüp hesap ve üretim planlamasını yapabilecek bir sistemin kurulması önem arz etmektedir.

V. TÜRKİYE’NİN DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ

İHRACAT DEĞERLENDİRMESİ

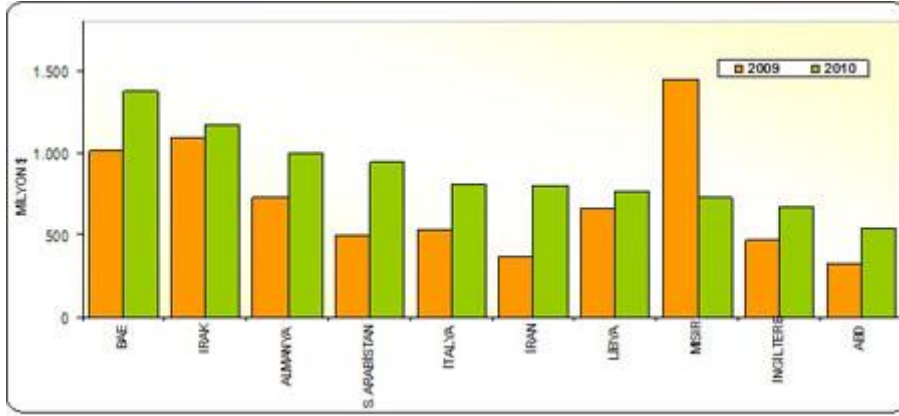
25,3 milyon tonluk üretimiyle 2009 yılında dünya ham çelik üretiminde **10. sırada** bulunan [Türkiye](#)’nin demir çelik sektörünün var olan sorunlarına rağmen dünya ölçeğinde giderek daha aktif bir oyuncu haline gelmesi beklenmektedir. Fakat, Türk demir ve çelik sektörünün önemli bir dezavantajı, Türkiye’de üretim-tüketim dengesinin uzun ürünlerde ihracat, yassı ürünlerde ise ithalat yoluyla sağlanabilmekte olması ve dolayısıyla da sektörde yassı-uzun ürün dengesizliğinin bulunmasıdır. Yassı ürün aleyhine olan bu durumun giderilebilmesi için uzun ürün üretmekte olan tesislerin hem bu açığı kapatacak hem de uzun ürün piyasasını rahatlatacak şekilde yönlendirilmesi gerekmektedir.

Yassı çeliğin katma değeri uzun ürünlerden daha yüksektir. İhracat yaptığımız kalkınmakta olan ülkelerde, katma değeri düşük çelik mamulleri üretimindeki kapasite artışları, ihracatımızda ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bu nedenle, rakibimiz olan ülkelerde uygulandığı gibi ülkemizde de “katma değeri yüksek ürünler üretme ve pazarlama fikri ile hareket edilmesi” büyük önem taşımaktadır. Bu maksatla, mikro alaşımli çelik ve profil üretimine önem verilmesi gerekmektedir.

TÜİK verilerine göre; 2010 yılında Türkiye'nin demir ve demir dışı metaller ihracatı bir önceki yıla göre değerinde %17 artmış ve 17,3 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu toplam içinde demir çelik mamullerinin (GTİP:72+73) 13,5 milyar \$ tutarında ihracatı gerçekleşmiştir. Toplam ihracat içerisinde değer olarak birincil demir-çelik mamullerinin (GTİP:72) payı %50, demir ve çelikten eşya mamullerinin payı %28, alüminyum ve alüminyumdan eşya mamulleri ihracatının payı %11, bakır ve bakırdan eşya mamulleri ihracatının payı %6 olmuştur. 2010 yılında Türkiye geneli demir ve demir dışı metaller ihracatının toplam Türkiye ihracatından aldığı pay %15,9 olmuştur.

2010 yılında Türkiye'nin demir ve demir dışı metaller ihracatı en fazla sırasıyla BAE, Irak, Almanya, S.Arabistan, İtalya, İran, Libya, Mısır, İngiltere ve ABD’ye gerçekleşmiştir.

Grafik 8. Türkiye Geneli Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatında İlk On Ülke

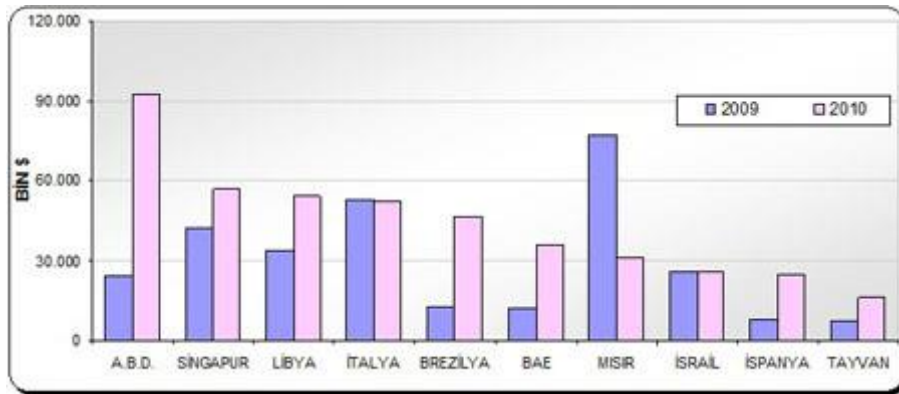

Kaynak: İhracatçı

Birlikleri Kayıtları

Çelik Filmaşın: Çelik filmaşın ihracatı 2010 yılında bir önceki yıla göre %20,9 artarak 630 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Filmaşın ihracatında önemli ihraç pazarları ABD, Singapur, Libya, İtalya, Brezilya, BAE, Mısır, İsrail, İspanya ve Tayvan'dır.

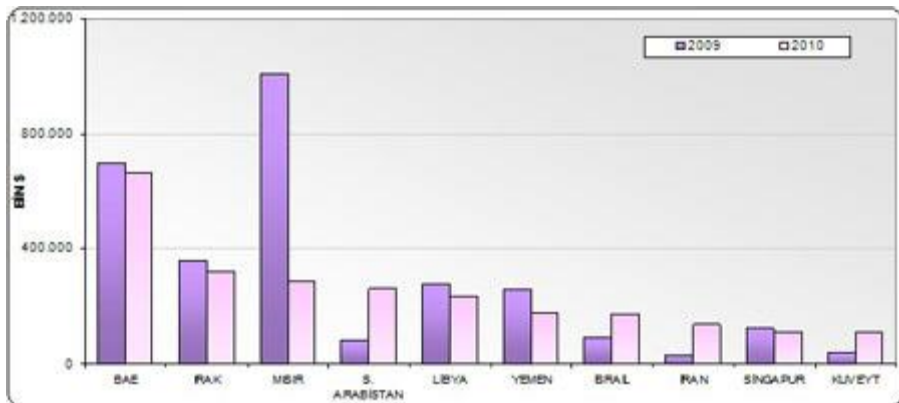
Grafik 9. Türkiye Geneli Çelik Filmaşın İhracatında İlk On Ülke

Kaynak: TÜİK Verileri

Demir-Çelik Çubuk: Birincil demir-çelik mamulleri ihracatının %40'ını oluşturan çubuklarda geçen yıla göre ihracat %12,3 düşmüştür. Çubuk ihracatında önemli ihraç pazarları sırasıyla BAE, Irak, Mısır, S.Arabistan, Libya, Yemen, İsrail, İran, Singapur ve Kuveyt'tir.

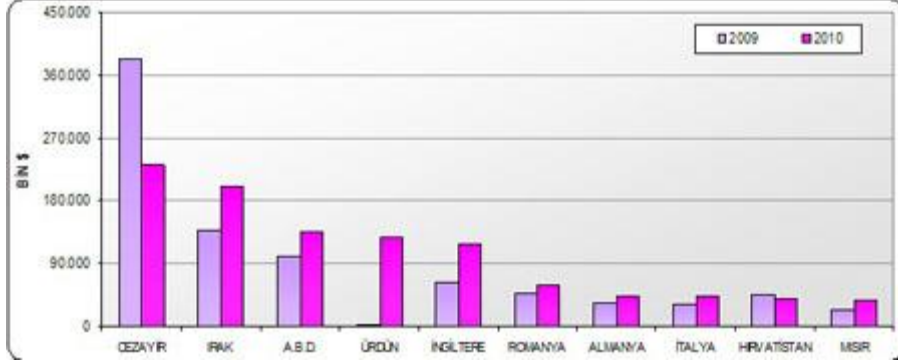
Grafik 10. Türkiye Geneli Çubuk İhracatında İlk On Ülke

Kaynak: TÜİK Verileri

Demir-Çelikten Eşya/Boru: 2010 yılında demir-çelik boru ihracatı değerinde %3,5 artış kaydetmiş olup, Cezayir, Irak, ABD, Ürdün, İngiltere, Romanya, Almanya, İtalya, Hırvatistan ve Mısır önemli pazarlar arasında yer almıştır.

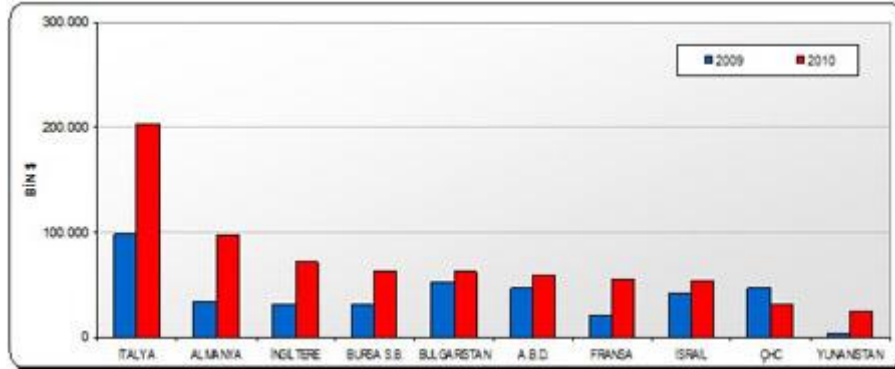
Grafik 11. Türkiye Geneli Boru İhracatında İlk On Ülke

Kaynak: TÜİK Verileri

Bakır: 2010 yılında, bakır ve bakırdan eşya ihracatı bir önceki yıla göre değerinde %78 artmıştır. İhracat gerçekleştirilen ülkeler arasında ilk sırayı İtalya alırken, Almanya, İngiltere, Bursa Ser. Böl, Bulgaristan, ABD, Fransa, İsrail, ÇHC ve Yunanistan ihracatta diğer önemli ülkeler olarak sıralanmıştır.

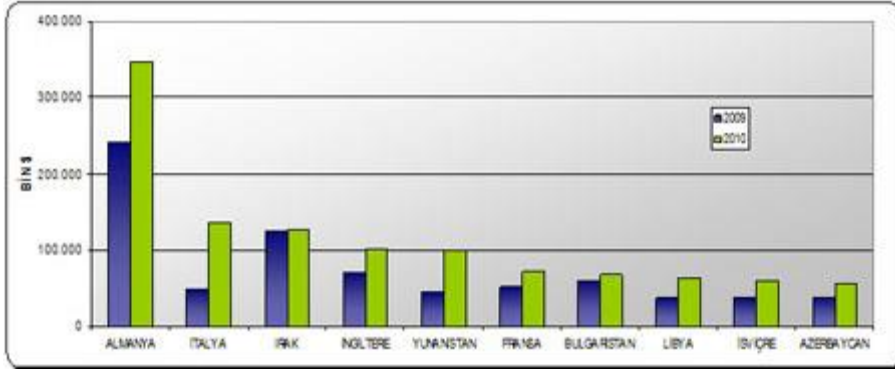
Grafik 12. Türkiye Geneli Bakır ve Bakırdan Eşya İhracatında İlk On Ülke

Kaynak: TÜİK Verileri

Alüminyum: 2010 yılında alüminyum ve alüminyumdan eşya ihracatında değer bazında %36 artış kaydedilmiştir. Söz konusu mal grubunda ihracat gerçekleştirilen ülkelerin başında Almanya, İtalya, Irak, İngiltere, Yunanistan, Fransa, Bulgaristan, Libya, İsviçre ve Azerbaycan gelmektedir.

Grafik 13. Türkiye Geneli Alüminyum ve Alüminyum İhracatında İlk On Ülke

Kaynak: TÜİK Verileri

TABLO 15. 2009-2010 YILLARI TÜRKİYE GENELİ DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ FİİLİ İHRACAT VERİLERİ

		O C A K - A R A L I K					
		2009		2010		DEĞİŞİM(%)	
		Miktar	Değer (ABD \$)	Miktar	Değer (ABD \$)	Miktar	Değer
1.DEMİR VE ÇELİK	KG	15.954.183.063	7.568.831.504	14.588.614.506	8.652.723.707	-9	14
HAMMADDE	KG	99.267.696	108.501.214	130.082.841	190.458.802	31	76
Pik Demir ve Aynalı Demir	KG	10.616.377	4.481.827	8.027.751	3.763.880	-24	-16
Hurda, Granül, Tozlar	KG	88.531.806	103.907.059	121.942.140	186.604.633	38	80
Diğer Hammadde	KG	119.513	112.328	112.950	90.289	-5	-20
YARI MAMULLER (Blum-Kütük vb.)	KG	2.416.413.826	984.135.663	3.701.095.550	1.934.021.094	53	97
YASSI ÜRÜNLER	KG	1.624.915.783	884.338.585	1.489.254.841	1.101.550.068	-8	25
Sıcak Hadde Mamulleri	KG	893.567.506	406.605.302	914.230.480	598.450.015	2	47
Soğuk Hadde Mamulleri	KG	382.537.161	204.458.499	210.162.325	154.936.707	-45	-24
Kaplanmış Ürünler	KG	314.233.771	247.774.635	334.625.783	320.688.757	6	29
Kaplanmamış	KG	34.577.345	25.500.149	30.236.253	27.474.589	-13	8

Ürünler							
UZUN ÜRÜNLER	KG	11.716.805.322	5.457.325.614	9.090.867.149	5.186.762.949	-22	-5
Filmaşın	KG	1.151.716.385	521.776.127	1.133.064.062	630.981.932	-2	21
Çubuklar	KG	8.823.391.448	3.941.983.149	6.248.128.352	3.457.021.305	-29	-12
Profiller	KG	1.633.569.241	904.870.675	1.577.380.600	984.935.227	-3	9
Teller	KG	108.128.248	88.695.663	132.294.135	113.824.485	22	28
PASLANMAZ ÇELİK ÜRÜNLERİ	KG	26.923.819	62.848.237	28.350.024	74.345.184	5	18
DİĞER ALAŞIMLI ÇELİK ÜRÜNLERİ	KG	69.557.515	70.736.130	148.802.651	165.054.935	114	133
Yarı Mamuller	KG	7.193.952	14.039.784	33.393.167	45.187.639	364	222
Yassı Ürünler	KG	4.344.826	9.044.071	6.482.227	12.172.108	49	35
Uzun Ürünler	KG	58.018.737	47.652.275	108.927.257	107.695.188	88	126
DİĞER DEMİR ÇELİK	KG	299.102	946.061	161.450	530.675	-46	-44
2.DEMİR VEYA ÇELİKTE N EŞYA	AD ET	3.741.347	257.864.778	3.845.272	298.417.864	3	16
	KG	2.812.387.807	4.285.975.564	3.105.345.911	4.556.755.131	10	6
Borular	KG	1.521.524.571	1.427.807.315	1.658.837.173	1.479.169.565	9	4
Boru Bağlantı Parçaları	KG	19.454.252	94.055.333	23.951.610	115.173.790	23	22
İnşaat Aksamı	KG	492.143.552	990.039.153	481.028.504	923.482.122	-2	-7
Vidalar, Civatalar, Somunlar	KG	38.619.000	143.468.015	55.550.727	193.706.220	44	35
Radyatörler, Aksam ve Parçaları	KG	221.349.590	381.758.889	241.178.975	399.197.547	9	5

Sofra ve Mutfak Eşyası	KG	32.140.664	173.305.363	36.600.550	186.969.100	14	8
Öğütücü Bilyalar, Kafesler	KG	153.905.492	371.645.629	198.994.936	461.527.261	29	24
Sobalar, Mutfak Soba ve Ocakları	ADET	3.617.451	253.984.478	3.642.359	294.492.462	1	16
	KG	3.979.361	20.610.918	4.335.474	16.022.222	9	-22
Dökme Eşya (Düz)	ADET	27.620	290.596	171.022	545.397	519	88
	KG	63.373.143	124.410.379	77.045.924	149.225.539	22	-
O C A K - A R A L I K							
		2009		2010		DEĞİŞİM(%)	
		Miktar (KG)	Değer (ABD \$)	Miktar (KG)	Değer (ABD \$)	Miktar	Değer
Sağlığı Koruyucu Eşya	ADET	96.276	3.589.704	31.891	3.380.005	-67	-6
	KG	8.735.215	58.633.499	10.617.204	70.161.626	22	
Depo, Sarnıç, Varil, Fıçı	KG	50.308.132	144.795.408	61.346.078	158.478.489	22	9
Sıkıştırılmış, Sıvı Gazlar İçin Kap.	KG	43.030.149	117.996.568	40.038.761	86.419.130	-7	-27
Demir Çelikten Diğer Eşya	KG	163.824.686	237.449.095	215.819.995	317.222.520	32	34
TOPLAM DEMİR ÇELİK MAMULLERİ	ADET	3.741.347	257.864.778	3.845.272	298.417.864	3	16
	KG	18.766.570.870	11.854.807.068	17.693.960.417	13.209.478.838	-6	11
3.BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA	KG	113.635.009	597.029.677	141.778.090	1.063.536.915	25	78
4.ALÜMİNYUM VE ALÜM. EŞYA	ADET	7.141.306	1.424.323	10.176.510	1.709.141	43	20
	KG	390.700.881	1.398.077.947	529.338.698	1.915.518.845	35	37
5.DİĞER ADI	KG	12.135.428	26.876.696	14.816.198	39.290.471	22	46

METALLER VE BUNLARDAN EŞYA							
6.ADI METALLER DEN EŞYA	ADET	52.038.662	12.822.296	44.270.517	18.719.320	-15	46
	BİN ADET	43.037	10.285.956	38.351	8.957.406	-11	-13
	KG	113.570.596	559.078.929	137.442.204	672.027.789	21	20
7.PREFABRİK YAPILAR	KG	11.642.145	32.360.486	18.987.447	36.735.622	63	14
TOPLAM			14.750.628. 156		17.264.392 .211		17

Kaynak : TÜİK Verileri